

برنامه‌ریزی شهر دوستدار کودک در راستای ارتقاء مشارکت نوجوانان (مطالعه موردی: شهر آباد)

سعیده مؤیدفر^۱، استادیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه میبد، میبد، ایران
فروغ صفایی، کارشناسی ارشد شهرسازی (برنامه‌ریزی شهری)، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده هنر و
معماری، یزد، ایران

چکیده

امروزه فضاهای عمومی شهرها بر اساس اصول و معیارهای استفاده بزرگسالان شکل گرفته است و اغلب فضاهای شهری، عمدتاً فاقد کیفیت برای استفاده کودکان و نوجوانان و به دور از مشخصه‌های یک شهر دوستدار کودک می‌باشند. با توجه به حساسیت گروه سنی نوجوانان، وقت آن رسیده که نوجوانان و ارزش‌های آنان وارد معادلات شهرسازی شده و به آنان اجازه داده شود که با مشارکت در فرایند برنامه‌ریزی شهری، در ایجاد فضاهای زندگی خود سهیم باشند. در این پیمایش، نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ سال شهر آباد به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده‌اند. حجم نمونه با روش کوکران ۱۵۰ نفر مشخص شده است، ضمن آنکه از نظرات والدین و مسئولین شهر نیز از طریق پرسشنامه استفاده شده است. روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی‌های میدانی است و جنبه کاربردی دارد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که میزان مشارکت اجتماعی نوجوانان در فضاهای عمومی شهر آباد کم است. همچنین عوامل مؤثر بر ارتقاء مشارکت نوجوانان در فضاهای عمومی این شهر، امنیت، دسترسی، افزایش مکان‌های تفریحی، خدمات و امکانات بوده که محاسبه ضریب همبستگی پیرسون بیانگر رابطه مستقیم و مثبت بین ارتقا امنیت و افزایش مشارکت نوجوانان بوده و از طرف دیگر بهره‌گیری از رویکردهای شهر دوستدار کودک در کاهش بزه اجتماعی در میان نوجوانان مؤثر بوده است. در نتیجه راهبردهایی همچون تسهیل مشارکت نوجوانان از طریق برگزاری جلسات نظرسنجی از نوجوانان و ملاقات با شهردار، ارتقا کیفیت کالبدی محلات و بهبود دسترسی، استفاده از عناصر طبیعی در فضاها، افزایش حس امنیت و توانمندسازی نوجوانان و خانواده‌ها در حیطه متداخل شهرداری و سایر نهادها پیشنهاد می‌شود.

کلمات کلیدی: شهر دوستدار کودک، مشارکت، نوجوانان، فضاهای عمومی شهری، آباد.

مقدمه

مفهوم شهر دوستدار کودک (CFC)^۱، به این معنی است که دولتمردان چگونه این شهرها را بر اساس علایق کودکان اداره می‌کنند و نیز به شهرهایی گفته می‌شود که در آن‌ها حقوق اساسی کودکان مانند سلامت، حمل‌ونقل، حمایت، آموزش و فرهنگ رعایت می‌شود (ویلکز^۲، ۲۰۰۵: ۲۷).

شهر دوستدار کودک محیطی است که در آن کودکان، خواسته‌های خود را بیان کرده و بر مسائل مربوط به خودشان بتوانند تأثیرگذار باشند (پرسی اسمیت^۳، ۲۰۱۰: ۳۵). هدف از رهیافت شهر دوستدار کودک و یا طراحی شهر برای کودک، ضمانت حقوق کودکان در زمینه‌های مختلف شهری است. امروزه بیش از یک‌سوم جمعیت جهان زیر ۱۸ سال سن دارند و بخش مهمی از جمعیت شهری را تشکیل می‌دهند؛ این در حالی است که ماده یک اعلامیه جهانی حقوق کودک، کودک را کسی می‌داند که کمتر از ۱۸ سال سن داشته باشد (سعیدآبادی، ۱۳۹۱: ۳۵). بنابراین کودکان و نوجوانان به‌عنوان اعضای جامعه ما با مجموعه‌ای از خواسته‌ها و نیازهای خاص خود، استفاده‌کنندگان محیط ساختگی ما می‌باشند (کیانی و اسماعیل‌زاده کواکی، ۱۳۹۱: ۵۳). با این حال مطالعات انجام‌شده در مورد عملکرد کودکان نشان می‌دهد که خواسته‌های آنان با رویکردهای طراحی که توسط طراحان انتخاب می‌شود کاملاً سازگار نیست، زیرا ارزش یک مکان برای کودکان بیشتر به‌واسطه عملکرد آن مکان معین می‌گردد تا به‌وسیله شکل و فرم آن (کریستنسن^۴، ۲۰۰۳: ۲۰). از همین روست که یکی از جنبه‌های مهم توسعه پایدار اجتماعی، به وجود آوردن فرصت مشارکت کودکان و نوجوانان است که تأثیر عمیقی بر رشد فردی و ذهنی آنان می‌گذارد. تاکنون در کشور ما کودکان و نوجوانان در فرآیند برنامه‌ریزی - علیرغم دغدغه طراحان و برنامه‌ریزان - در بهبود

¹ Children friend city

² Wilks

³ Percy Smith

⁴ Christensen

کیفیت‌های محیطی با مشارکت مردم (و سهم بزرگ کودکان و نوجوان از جمعیت) نادیده گرفته شده‌اند. این در حالی است که نوجوانان در مقایسه با سایر گروه‌ها، حساس‌تر، آسیب‌پذیرتر و دچار فشار روانی عمیق‌تری هستند و مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های فراغتی از اهمیت زیادی برخوردار است، زیرا آنان در سنی قرار دارند که علاقه‌مندی بسیاری به تکیه بر روابط دوستی در اوقات فراغت داشته و همیشه به دنبال انطباق، ارتباط و گذران وقت با دوستانشان هستند تا بتوانند بیشتر درباره خود و نقش و ارزششان در جامعه بیاموزند (فرانک^۱، ۲۰۰۶: ۲۳). این گروه سنی، در میان سایر استفاده‌کنندگان از فضاهای شهری اهمیت بیشتری دارند، چراکه در مرحله آسیب‌پذیرتر و حساس‌تری از زندگی خود هستند و تعامل آن‌ها با محیط نقش بسزایی در آینده آن‌ها می‌گذارد (شافتو^۲، ۲۰۰۸: ۳۹).

اخیراً جنبش‌هایی با شعار «توجه به آسایش کودکان» شکل گرفته که معتقدند بیش از نیمی از کودکان جوامع صنعتی در شهرهایی زندگی می‌کنند که در تطابق با شرایط فیزیکی و روان‌شناختی آن‌ها نیست و کشورهای در حال توسعه مانند ایران نیز با سرعت در این مسیر در حال حرکت‌اند. به این معنا که ترس از ناامنی و عدم تناسب فضای شهرها با شرایط فیزیکی و روانی کودکان، آن‌ها را مجبور به عقب‌نشینی از فضاهای عمومی به فضاهای خصوصی و از فضای محلات به درون خانه‌ها کرده است (بهاروند، ۱۳۹۳: ۲۹۹). توجه به طراحی فضاهای شهری، به‌ویژه در پروژه‌هایی که با اهداف مشارکت کودکان و نوجوانان و توجه به نیازها و خواسته‌های آن‌ها می‌باشد، می‌تواند علاوه بر فراهم آوردن محیطی منطبق بر خواسته‌های کودکان، با ایجاد فرصت مشارکت دادن نقش اجتماعی به آن‌ها موجب بالا بردن آگاهی‌های اجتماعی و توسعه مشارکت واقعی و خلاقانه در جامعه گردد (کامل‌نیا، ۱۳۸۸: ۷۸).

¹ Frank

² Shaftoe

شهر آبادیه یکی از شهرهای استان فارس بوده که با توجه به نزدیکی به شهرهایی مانند شیراز، اصفهان و یزد، روند توسعه‌ای مانند آن‌ها را تجربه نکرده است. تسهیلات شهر آبادیه، در ابعاد تفریحی، اجتماعی و فرهنگی برای کودکان و نوجوانان ناچیز است. پارک‌ها و فضاهای تفریحی این شهر در بلوارهای اطراف شهر واقع شده که مسیر تردد مسافرانی است که به سمت اصفهان یا شیراز می‌روند و از این پارک‌ها و فضاهای تفریحی استفاده می‌کنند بنابراین محیط این فضاها غیربومی است و احساس امنیت خاطر را از بین می‌برد. ضمن اینکه به دلیل عدم وجود فضای تفریحی دیگری در سطح شهر، در فصول پاییز و زمستان که هوا سرد است و امکان استفاده از پارک‌ها وجود ندارد، نوجوانان شهر آبادیه هیچ‌گونه تفریح و سرگرمی دیگری ندارند. از همین رو، چنانچه بتوان در سطح شهر که از امکانات شایسته‌ای در جهت رفاه و آسایش نوجوانان برخوردار نیست و طبیعتاً در اثر آن فرآیند ارتباط فرد با محیط - به مفهوم عام - دستخوش نارسایی‌های جدی شده به برنامه‌ریزی پرداخت، در حقیقت تلاشی در جهت ایجاد یک شهر سالم برای کودک و نوجوان و نسل آینده صورت گرفته است. در همین راستا این تحقیق با هدف شناخت و بررسی نیازها و انتظارات نوجوانان شهر آبادیه از فضاهای عمومی شهر و برنامه‌ریزی جهت افزایش حضور پذیری و مشارکت بیشتر نوجوانان در فضاهای عمومی سعی دارد که به سؤالات زیر پاسخ گوید:

- میزان مشارکت اجتماعی نوجوانان در فضاهای عمومی شهری آبادیه چگونه است؟
  - تا چه میزان ایده ایجاد شهر دوستدار کودک با مشارکت نوجوانان در شهر آبادیه می‌تواند در افزایش حس امنیت در فضاهای عمومی و کاهش بزهکاری مؤثر باشد؟
- موضوع شهر دوستدار کودک، مبحثی است که در سال‌های اخیر مطالعات زیادی را به خود اختصاص داده است. یونیسف به‌عنوان سازمان حمایت‌کننده این طرح، شهر بندیکو در استرالیا را در سال ۲۰۰۷ میلادی به‌عنوان شهر دوستدار کودک به رسمیت شناخت. این مقوله در ایران برای اولین بار پس از زلزله مخرب سال ۱۳۸۲ در بم موردتوجه قرار گرفت، به‌گونه‌ای که سازمان یونیسف با همکاری دیگر نهادها، پروژه

شهر دوستدار کودک را با هدف مشارکت جمعی کودکان بم تعریف و آن را هدف‌گذاری کرد. همچنین از طرف موسسه پژوهشی کودکان دنیا، شهر اوز در استان فارس برای اولین بار به‌عنوان شهر دوستدار کودک در فروردین سال ۱۳۸۹ انتخاب شد (اسماعیل‌زاده کواکی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۴۶). در همین راستا تحقیقات بیشتری در این زمینه در ایران آغاز شد به‌گونه‌ای که:

شهرزاد مقدم و فنی (۱۳۹۷) به بررسی سفرهای درون‌شهری در شهرهای دوستدار کودک و نحوه انجام این سفرها پرداخته‌اند تا بتوانند بهترین الگوی این مقوله را در چنین شهرهایی ارائه دهند. ایمانی و همکاران (۱۳۹۶) مقاله‌ی «بررسی شهر دوستدار کودک از دیدگاه کودکان، محله ۱ شهر اردبیل» را با هدف مشارکت در ایجاد محیط ساخته‌شده و توجه بیشتر به مرکز محلات منتشر کرده‌اند. شهری زاده و مؤیدفر (۱۳۹۵) در مقاله‌ی خود با عنوان «برنامه‌ریزی راهبردی شهر دوستدار کودک با تأکید بر خلاقیت کودکان» با بررسی‌های میدانی در قالب پرسشنامه، تفسیر نقاشی‌های کودکان، نظرسنجی از والدین و با بهره‌گیری از مدل ای‌اچ پی به این نتیجه رسیده‌اند که از بین معیارهای شهر دوستدار کودک، معیار ایمنی و امنیت در رتبه اول و از بین معیارهای خلاقیت، معیار خلاقیت معنایی رتبه اول را دارد که بر این اساس، راهکارهایی همچون استفاده از مشارکت و تصمیم‌گیری کودکان در مورد شهر مطلوب آن‌ها، استفاده از علائم راهنما برای جهت‌یابی کودکان در محله و... پیشنهاد شده است. دهقان مهرجردی (۱۳۹۵) در پایان‌نامه خود با عنوان «شهر دوستدار کودک و نوجوان با رویکرد ایمنی، نمونه موردی: شهر اندیشه» تلاش کرده تا ضمن بررسی شاخص‌های شهر دوستدار کودک و نوجوان، عوامل مؤثر بر ایمنی محله‌های شهری و ارتقاء شرایط محیطی محل سکونت کودکان و نوجوانان را موردبررسی قرار دهد. گلستانی و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی جایگاه و نقش مشارکت کودکان در طراحی و برنامه‌ریزی شهرها» در باب مشخصات شهرهای دوستدار کودک و مشارکت کودکان در پروژه‌های شهری راهکارهایی جهت ارتقاء مشارکت کودکان و نوجوانان در شکل‌گیری فضاهای

شهری را ارائه داده‌اند.

پرسی اسمیت و توماس^۱ (۲۰۱۰) مقاله‌ی خود را «شورا، مشورت و اجتماع، تفکری دوباره در مورد فضاهای موجود برای مشارکت کودکان و جوانان» نام‌گذاری کردند. محققان لزوم مشارکت کودکان را در منطقه عمومی بریتانیا مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده‌اند که توجه به مشارکت کودکان در سراسر بریتانیا از اهمیت خاصی برخوردار است. جولیا استیونس^۲ (۲۰۱۰) در رساله خود با عنوان «سفر پایدار به مدرسه، مسائل جهانی، مکان‌های محلی، زندگی کودکان» زمینه‌های جغرافیایی دوران کودکی، مسائل اجتماعی و سیاست‌های محیطی و مطالعات حمل‌ونقل شهری را مطالعه نموده است. در این پژوهش که از کودکان در مورد رفت‌وآمد به مدرسه و مسیرهای عبور و مرورشان تحقیق به عمل آمده، این نتیجه حاصل شده که برای داشتن سفری پایدار، ایمن و جذاب برای کودکان نیازمند تغییرات در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی در خانه و جامعه هستیم. ال ارسی^۳ (۲۰۱۳) در پایان‌نامه خود معتقد است که علیرغم آگاهی همگان در مورد اهمیت توجه به کیفیت‌های محیطی و نیازهای نوجوانان در ارتقای رشد ذهنی و جسمانی آن‌ها، تنها در تعداد محدودی از پروژه‌های اجرایی، دیدگاه‌های این گروه سنی مورد توجه قرار گرفته است که عمدتاً به پروژه‌های کودک محور مثل طراحی زمین‌های بازی محدود می‌شود؛ به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد در بسیاری از نقاط جهان، طراحان و برنامه ریزان شهری تاکنون در تأمین این نیازها و توجه به دیدگاه‌های آنان در طراحی‌های خود موفق نبوده‌اند. کارول و همکاران^۴ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای مشارکت کودکان و تجربه آن‌ها را در اوکلند مورد بررسی قرار داده و معتقدند که شهرها اکثراً برای بزرگسالان و اتومبیل‌ها طراحی شده‌اند، نه کودکان. اجرای رویکرد جدید "اول کودکان" در شهر اوکلند، نشان‌دهنده تغییر در تمرکز سیاست در نظر گرفتن نیازهای کودکان است و بهره‌گیری از مشارکت کودکان در طراحی فضاهای مناسب آن‌ها

^۱ Percy-smith & Tomas

^۲ Julia Stevens

^۳ Al Arasi

^۴ Carroll

می‌تواند به پیشبرد این سیاست کمک نماید. گیل^۱ (۲۰۱۷) مقاله‌ی «ساخت قالب نهایی برای شهر دوستدار کودک» را منتشر کرد. وی در مقاله‌ی خود روش‌های مختلف در جهت دستیابی به اهداف شهر دوستدار کودک را مورد بررسی قرار داده و سیاست‌هایی را جهت اجرای اهداف تدوین شده ارائه می‌دهد.

در مجموع می‌توان گفت شهر دوستدار کودک بر دو مفهوم کودک و مکان از دو جنبه کاربردی و پدیدارشناسی تأکید دارد؛ از لحاظ کاربردی چنین محیطی به کودک امکان می‌دهد تا پتانسیل‌ها و قابلیت‌های مکان را محقق سازد و از جنبه پدیدارشناسی این تعاملات به واسطه کاربرد روزانه به کودک امکان می‌دهد تا احساسات و عواطفش را در مورد مکان بسط داده و نقش جدید برای مکان و خود، به واسطه کاربرد مکرر و تحقق قابلیت‌های مکان تصور نماید (بهاروند، ۱۳۹۳: ۲۹۹). یک شهر دوستدار کودک تنها یک شهر خوب برای کودکان نیست، بلکه شهری است که به وسیله این افراد ساخته می‌شود. اساساً شهر دوستدار کودک به دنبال ضمانت تمامی حقوق این گروه از شهروندان است. از جمله این حقوق عبارت‌اند از: تصمیم‌گیری در خصوص شهر، مشارکت در خانواده، جامعه و زندگی اجتماعی، دسترسی به خدمات اساسی (مانند سلامتی، آموزش، سرپناه و نوشیدن آب سالم)، محافظت در برابر خشونت و جنایت، امنیت در فضای شهری، ملاقات با دوستان، بازی کردن و در نهایت به رسمیت شناختن کودکان به‌عنوان یک شهروند با داشتن دسترسی به همه خدمات بدون توجه به نژاد، مذهب و ناتوانی‌ها (ریگیو^۲، ۲۰۰۲: ۴۸).

مشارکت عبارت است از دخالت مؤثر اعضای یک گروه یا جامعه (نمایندگان آنها) در تمامی فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌هایی که به‌کل گروه و جامعه مربوط می‌شود (احمدی، ۱۳۷۹: ۴۰). نوجوانان به‌عنوان گروه مهمی از جامعه، در مرحله‌ای از زندگی قرار دارند که تغییرات فیزیولوژیکی با تغییراتی در رفتار آنها توأم بوده و در تطابق و

¹ Gill

² Riggio

سازش با محیط دچار اشکال می‌شوند (منصور، ۱۳۸۱:۱۲). در خصوص مشارکت کودکان، فرایند سه مرحله‌ای در نظر گرفته می‌شود که شامل (اسکیونز و استراندبو^۱، ۲۰۰۶:۱۳):

- سطح ساختاری که به حقوق و موقعیت کودکان در جامعه و وظیفه مسئولین در قبال کودکان به‌عنوان شهروندان جامعه می‌پردازد.

- سطح شخصی که به علایق و عقاید مشخص کودک به‌عنوان یک شخص حقیقی توجه داشته و موضوع اصلی این سطح، زندگی زمان حال کودک است.

- سطح شخصی ارتباطی که در آن واقعیت‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی محیط‌های متفاوت زندگی کودکان مورد بحث است.

بر این مبنا شهر مناسب برای کودکان یعنی شهر سالم، شهر امن، شهر سبز و شهری که همه‌چیز در آن متعادل باشد. از آنجاکه مشارکت حق بنیادی شهروندی است و موجب رشد قابلیت و مسئولیت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان در جامعه می‌شود، ارائه الگوی مشارکتی مناسب می‌تواند باعث تحول جامعه نیز گردد.

الگوهای مشارکت کودکان در فرایندهای برنامه‌ریزی و طراحی شهری در قالب جدول ۱ ارائه شده است. ساخت شهر دوستدار کودک تنها در قالب یک نظریه مطرح نیست بلکه فرایند به‌کارگیری برنامه‌ها با کودکان و زندگی آنهاست (نیول^۲، ۲۰۰۳: ۷) که می‌تواند تبدیل به یک واقعیت شود و شانس مشارکت کودکان در فعالیت‌ها و برنامه‌ها را افزایش دهد و احساس خوبی در آنها نسبت به خود و جامعه ایجاد کند. انواع فضاهای عمومی مانند پارک‌ها؛ میدان‌ها و پلازاها؛ یادبودها، بازارها، خیابان‌ها، زمین‌های بازی، فضاهای باز اجتماعی، سبز راه‌ها، پارک راه^۳ یا بلوارها، بازارهای سرپوشیده^۴، فضاهای یافته شده^۵ و فضاهای روزمره و آب کنارها^۶ (کارمونا و

¹ Skivenes & Strandbu

² Newell

³ Parkways

⁴ Atrium/indoor marketplaces

⁵ Found spaces

⁶ Waterfronts

همکاران^۱، ۲۰۰۸) می‌تواند مکانی برای حضور اجتماع شهری و بخصوص کودکان و نوجوانان باشد، این در حالی است که از بین فضاهای ذکر شده، فضای شهری متناسب با کودک و نوجوان باید ویژگی‌های خاصی داشته باشد یعنی مکانی باشد که قوه ابتکار و خلاقیت ذاتی کودک و نوجوان را برانگیزد و آزادی کودک و نوجوان را فراهم کند، مکانی باشد که هماهنگی، صداقت و مساوات اجتماعی را میان کودکان و نوجوانان پرورش دهد و بتواند میان فرهنگ و سنت ساکنان و بافت محل ارتباط برقرار نماید تا کودک و نوجوان نسبت به فرهنگ، هویت و گذشته شهر و محل زندگی‌شان آگاهی پیدا کنند (بخشیده زاد، ۱۳۸۸: ۶۱).

جدول ۱- الگوهای مشارکت کودکان در فضاهای شهری

الگو	اهداف	راهکار
الگوی رومان‌تیک	کودکان به‌عنوان برنامه‌ریزان و آینده‌سازان	به کودکان به‌عنوان برنامه‌ریزانی نگریسته می‌شود که اغلب از بزرگسالان بهتر کار را به انجام می‌رسانند. مانند بهره‌گیری نیکلسن از این رویکرد در طراحی‌ها در دهه ۶۰ میلادی
الگوی طراحی و کالنی	طراحی برای کودکان با توجه به علایق آن‌ها	شهروندان حق مشارکت در پروژه‌های شهری نداشته و متخصصان شهری به‌عنوان وکیل گروه‌های مختلف، طرح‌های خود را ارائه می‌دهند. مانند پروژه‌های برنامه‌ریزی شهری دهه ۶۰ میلادی
الگوی نیازها	علوم اجتماعی برای کودکان	ضرورت مشارکت کودکان در طراحی محیط پیرامون با استفاده از علوم روانشناسی محیطی مانند طراحی‌های لینچ
الگوی یادگیری	کودکان به‌عنوان یادگیرندگان	آموزش به کودکان از طریق مشارکت، به‌اندازه تغییرات کلیدی در شهرها اهمیت دارد. این روش اغلب منجر به آموزش و تغییرات اجتماعی، بدون اعمال تغییرات کلیدی می‌شود. مانند بهره‌گیری از این الگو در برنامه‌ریزی‌های آدامز و مور
الگوی حقوق‌گرا	کودکان به‌عنوان شهروندان	تأکید بر حقوق کودکان در شکل‌دهی به محیط به‌عنوان گروهی از شهروندان است. مانند پروژه‌های شورای شهر بچه‌ها و شهرهای دوستدار کودک اجرا شده توسط یونیسف
الگوی نهادینه‌سازی	کودکان به‌عنوان بزرگسالان	از کودکان همانند بزرگسالان انتظار می‌رود رفتار کنند و در فرایند برنامه‌ریزی قدرت داشته باشند. مانند پروژه‌های توسعه شهری در کشورهای در حال توسعه
الگوی پیش‌برنده	مشارکت با کمک چشم‌انداز سازی	کودکان در طرح‌ها مشارکت دارند ولی بزرگسالان نقش اصلی را ایفا می‌کنند. این الگو بازتاب رفتار فعلی ماست و مشارکت را به‌عنوان عملی آموزنده، اجتماعی و ارتباط‌دهنده می‌شناسد. سعی در یافتن راه‌های احیای دوباره ایده‌های دوران کودکی در جهت خلق مکان‌های کودک محور و با کمک خود کودکان دارد. از نکات مثبت این رویکرد، افزایش میزان مشاهده، کنترل و نظارت بر برنامه‌ها است و از نکات منفی آن، غیرقابل اجرا بودن در تمام شرایط و نیاز به انجام آموزش‌های لازم در این زمینه است.

منبع: اقتباس از بهاروند، ۱۳۹۳: ۳۱۲.

¹ Carmona

کاملاً مشخص است که ایجاد فرصت‌های مشارکتی برابر برای کودکان در استفاده از فضاهای شهری، باعث می‌شود که آن‌ها در مورد حقوق خود آگاهی بیشتری پیدا کنند و در برنامه‌ریزی و بهبود وضعیت موجود خود را سهیم بدانند (دریسکل، ۱۳۸۷: ۵۴).

همچنین این مقوله در مکاتب شهرسازی نیز به‌نوعی مدنظر قرار گرفته که به‌عنوان مثال در مکتب انتقادی، بیشتر بر گروه‌های حاشیه‌ای و بازماندگان جامعه چون کودکان تأکید شده و بر لزوم زمینه‌ای برای مشارکت شهروندان در امور شهری تأکید می‌شود (شکویی، ۱۳۹۴: ۲۵۷). الگوی حکمروایی شهری به‌عنوان فرآیند مشارکتی برای توسعه (لاله پور، ۱۳۸۶: ۶۰) به جنبه‌های انسانی گروه‌های حاشیه‌ای در شهر از جمله کودکان توجه نموده و معتقد است که این گروه باید در امور شهری و برای رسیدگی به خواست‌ها و نیازهایشان مشارکت داشته باشند. در مکاتب رفتاری، آنارشیزم اجتماعی، پلورالیسم و شهرسازی مشارکتی نیز به این مقوله توجه شده است به‌گونه‌ای که معتقدند کودکان به‌عنوان کوچک‌ترین پایگاه اجتماعی در جامعه حقوقی را دارند و اگر قرار است در جامعه‌ای دموکراسی برقرار باشد و هیچ گروهی نقش مسلط بر تصمیم‌گیری‌ها را نداشته باشد نباید کودکان نیز فراموش شوند و با بهره‌گیری از مشارکت آن‌ها نابرابری‌های اجتماعی و فضایی باید کمتر شود.

در مجموع می‌توان گفت که شهر دوستدار کودک سیستمی از یک مدیریت محلی است که ابعادی همچون استقلال و تحرک، ایمنی و امنیت، دسترسی مناسب و تعاملات اجتماعی باید در آن دیده شود (مالون^۱، ۲۰۰۷: ۱). در واقع چارچوبی است که به شهرها کمک می‌کند تا در جنبه‌های محیطی، فرهنگی و خدماتی (سازمانی) به اهداف خود نزدیک شوند که در این تحقیق با توجه به بررسی منابع مختلف و نظرات کارشناسان چارچوب نظری تحقیق در قالب جدول ۲ ارائه شده است.

---

¹ Malon

جدول ۲- چارچوب نظری تحقیق در قالب شاخصه‌ها و گویه‌های شهر دوستدار کودک

ابعاد	شاخص	گویه
معماری	ایمنی و امنیت	- سرعت پایین سواره - راحتی پیاده‌ها و دوچرخه‌سوارها در تردد در معابر - پایین بودن احساس ترس از محیط در کودکان - وجود نظارت عمومی در معابر و فضاهای عمومی - میزان فعالیت و بازی و تفریح کودکان در معابر و فضاهای عمومی
	وجود و دسترسی مناسب به فضاهای سبز و طبیعی	- اختصاص سطح مناسبی از اراضی منطقه به پارک و فضای سبز - دسترسی کالبدی مناسب به پارک‌ها و فضاهای سبز - وجود سلسله مراتبی از فضاهای سبز در منطقه
	وجود فضاهای باز عمومی و همگانی دارای فعالیت‌های متنوع	- اختصاص سطح مناسبی از محله به فضاهای باز عمومی - وجود سلسله مراتبی از فضاهای باز عمومی در محله - امکان انجام فعالیت‌های متنوع گروهی ورزشی و تفریحی کودکان در این فضاها
سازمانی	دسترسی به تسهیلات و خدمات اساسی (موزشی، بهداشتی و ورزشی)	- وجود دبستان در هر محله - وجود سرانه مناسبی از کاربری‌های آموزشی، ورزشی، بهداشتی و تجاری -خدماتی
	وجود حمل و نقل عمومی مناسب و بخصوص وجود مسیرهای مناسب پیاده و دوچرخه	- وجود وسایل نقلیه عمومی مناسب برای ارتباط منطقه به سایر نقاط شهر - وجود مسیرهای مخصوص پیاده و دوچرخه در منطقه
فرهنگی	مشارکت و ارزش‌دهی به کودکان	- استفاده از نظرات کودکان در طراحی محیط توسط طراحان و برنامه‌ریزان و مسئولین محلی - آموزش به کودکان در مورد مسائل محیطی
	ایجاد و طراحی محیط‌های تفریح و سرگرمی و جاذب برای کودکان	- وجود فضاها و زمین‌های مناسبی از لحاظ اندازه و کیفیت برای بازی و فعالیت‌های کودکان - در نظرگیری وسایل بازی و محیط‌های انعطاف‌پذیر برای فعالیت و تفریح کودکان - برگزاری جشنواره و نمایشگاه‌های جذاب برای کودکان - تقویت مکان‌های تاریخی و فرهنگی شهر در راستای ارتقای مشارکت نوجوانان

منبع: اقتباسی از (کریشنامورتی و همکاران، ۱، ۲۰۱۸) و جمع‌بندی نویسندگان

داده‌ها و روش‌ها

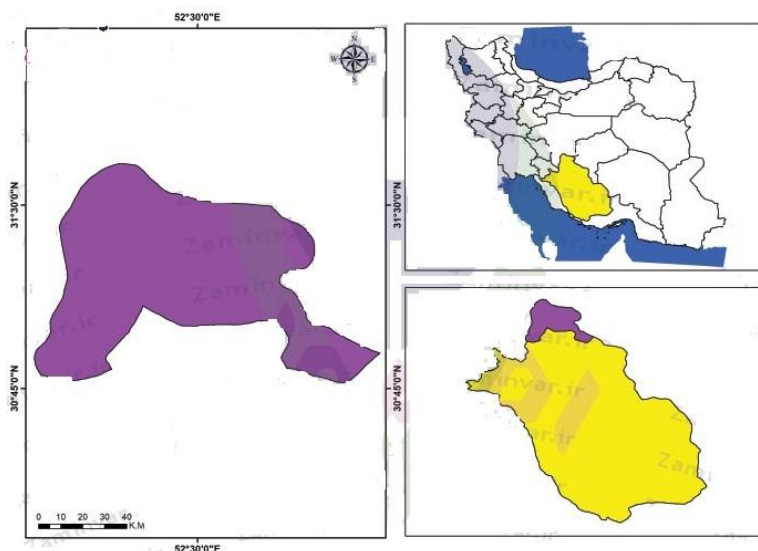
روش تحقیق در پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی است که بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی انجام شده است. به منظور دستیابی به اطلاعات موردنظر، طرح

¹ Krishnamurthy

پرسشنامه مناسب و تکمیل آن الزامی به نظر می‌رسد. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، کلیه نوجوانان شهر آباد (۷۰۹۲) نفر در سال ۱۳۹۵ می‌باشند (مرکز بهداشت شهرستان آباد) که شامل نوجوانان دبیرستان‌های متوسطه اول و دوم دخترانه، پسرانه و استثنایی می‌باشند. حجم نمونه محاسبه شده با استفاده از رابطه کوکران برای نوجوانان، ۱۵۰ نمونه مشخص شده که در بین نوجوانان، پرسشنامه‌ها به صورت تصادفی توزیع شده و از نظرات آن‌ها در زمینه تحقیق استفاده شده است. علاوه بر آن چون والدین به عنوان افراد مرتبط با کودکان و مؤثر در بهره‌گیری از فضاهای شهری محسوب می‌شوند، جهت بررسی موارد مربوط به مشارکت به صورت تصادفی از نظرات آنان (۱۵۰ نمونه) نیز استفاده شده و از کارشناسان شهری نیز در تهیه پرسشنامه و وزن دهی به ماتریس سوات استفاده شده است که در نهایت با وزن دهی به این ماتریس، راهبردها و راهکارها پیشنهاد شده است. پرسشنامه‌ها در دو قسمت طراحی شده که در قسمت اول به بررسی اطلاعات توصیفی و ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان پرداخته شده و در بخش دوم پرسشنامه، عواملی که در راستای سؤالات تحقیق هستند مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. طبق آزمون ضریب آلفای کرون باخ برابر ۰/۷۷۸، پرسشنامه‌ها از پایایی قابل قبول برخوردار بوده است.

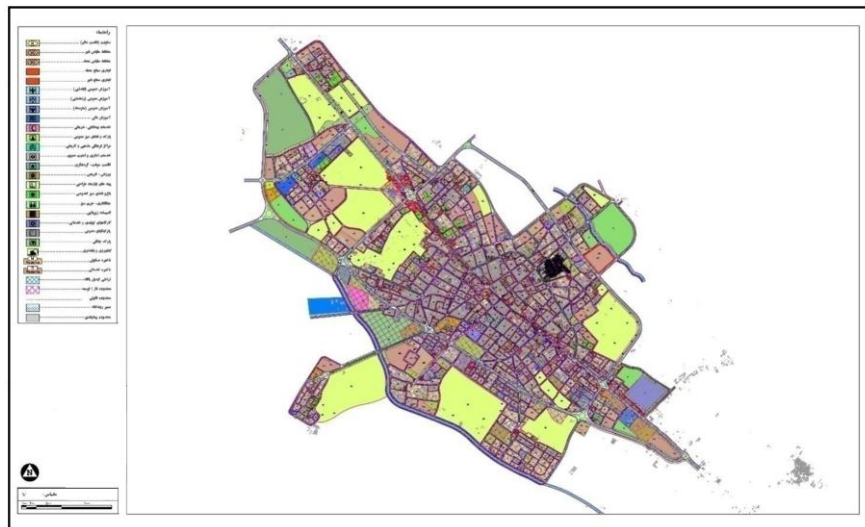
از نظر مکانی، آباد شهری در شمال استان فارس و مرکز شهرستان آباد است که در فاصله ۲۷۰ کیلومتری شهر شیراز قرار دارد. میانگین بارندگی سالانه آن حدود ۱۲۰ میلی‌متر و میزان بارش سالانه آن حدود ۲۰۰ میلی‌متر است که در ردیف نواحی خشک کشور جای می‌گیرد. این شهرستان جزء مناطق سردسیر می‌باشد و از مناطق نیمه‌خشک استان فارس به شمار رفته و زمستانی سرد و تابستانی خنک و خشک دارد. به لحاظ تاریخی، پیدایش شهر آباد (به مفهوم امروزی آن) به اوایل سده جاری بازمی‌گردد و با توجه به تأسیس فرمانداری در سال ۱۳۰۲ و شهرداری در سال ۱۳۰۴ از قدمتی بیش از ۹۰ سال برخوردار و یکی از ۴۹ شهر نخست ایران است که در آن شهرداری (بلدیه) تأسیس شده است.

به لحاظ جمعیتی، رشد جمعیت شهر آباد طی سال‌های (۹۵ - ۱۳۵۵) همواره مثبت بوده است، به طوری که نرخ رشد شهر آباد در طی دهه ۹۵-۸۵، ۰/۶ درصد برآورد شده است. بر طبق سرشماری ۱۳۹۵ جمعیت شهر آباد ۵۹۱۱۶ نفر مشخص گردیده که از این نظر، دهمین شهر پرجمعیت استان فارس و چهارمین شهر پرجمعیت نیمه‌ی شمالی استان به شمار می‌رود. تعداد نوجوانان این شهر، ۷۰۹۲ نفر بوده است که شامل ۱۲ درصد کل جمعیت بوده و از این تعداد ۴۸ درصد پسر و ۵۲ درصد دختر بوده‌اند.

شکل ۱- تقسیمات سیاسی اداری شهر آباد (سایت مرجع زمین وار)

به لحاظ کاربری‌ها، در شهر آباد، فضاهای مسکونی بیشترین سطح و کاربری بهداشتی کمترین سطح اراضی شهری محدوده مطالعاتی را به خود اختصاص می‌دهد. عمده کاربری‌ها در مقایسه با سرانه مطلوب کمبود دارند، اما سرانه کاربری مذهبی بالاتر از استاندارد است. جدول ۳ سطوح، سرانه، درصد کاربری و کمبود اراضی موجود را نشان می‌دهد.

شکل ۲- نقشه کاربری‌های شهر آباده

با توجه به جدول ۳، در اغلب کاربری‌های بااهمیت برای مشارکت نوجوانان در شهر آباده، کمبود زیادی در سرانه‌ها مشاهده می‌شود که بیشترین کمبود مربوط به کاربری ورزشی بوده و کاربری‌های پارک و فضاهای تفریحی و فرهنگی در رتبه‌های بعدی از نظر کمبود قرار دارند.

بحث (ارائه یافته‌ها)

بر طبق اطلاعات بخش اول پرسشنامه‌ها، از بین ۱۵۰ نمونه موردبررسی، ۵۴٪ پسر و ۴۶٪ دختر بوده‌اند که ۲۷/۵٪ در بازه سنی ۱۲-۱۴ سال، ۴۴٪ در بازه سنی ۱۶-۱۴ سال و ۲۸/۵٪ در بازه سنی ۱۶-۱۸ سال بوده‌اند. ۵۷/۳ درصد دانش‌آموزان شهر در مدارس عادی دولتی، ۳۲ درصد در مدارس نمونه دولتی، ۸ درصد در تیزهوشان و ۲/۷ درصد در دبیرستان‌های غیرانتفاعی درس می‌خوانند. ۲۴ درصد دانش‌آموزان در کلاس‌های ورزشی، ۲۸ درصد در کلاس‌های زبان، ۸ درصد موسیقی، ۶ درصد هنر، ۴/۷ درصد فنی و ۲۴/۷ درصد در هیچ کلاس فوق‌برنامه‌ای شرکت نمی‌کنند.

جدول ۳- برآورد میزان سطوح موردنیاز و کمبود سطوح کاربری‌های مرتبط با نوجوانان در شهر آباد

کمبود	سطح موردنیاز	سرانه ملاک عمل	درصد	سرانه (مترمربع) وضع موجود	سطح (مترمربع)	کاربری
۶۱۸۴	۲۴۶۸۴	۱۱	۰/۰۸	۹/۳	۱۸۵۰۰	متوسطه اول پسرانه
۱۴۴۵۴	۲۵۴۵۴	۱۱	۰/۰۵	۵/۳	۱۱۰۰۰	متوسطه اول دخترانه
۳۲۰۸	۱۸۷۰۸	۱۲	۰/۰۷	۱۰/۹	۱۵۵۰۰	متوسطه دوم پسرانه
۳۰۹۶	۲۱۰۹۶	۱۲	۰/۸	۱۱/۵	۱۸۰۰۰	متوسطه دوم دخترانه
+۲۴۶۰	۸۴۰	۱۲	۱/۴	۶۲	۳۳۰۰	استثنایی
۵۶۷۶۸	۱۱۳۲۲۸	۱/۷	۰/۲۴	۱	۵۶۴۶۰	درمانی
۴۳۲۵۰	۶۶۶۰۵	۱	۰/۱	۰/۴	۲۳۳۵۵	فرهنگی
۲۲۷۰۰۲	۲۶۶۴۲۰	۴	۱/۶	۰/۶	۳۹۴۱۸	ورزشی
۲۱۳۱۶۰	۷۹۹۲۶۰	۱۲	۲/۵	۱۰	۵۸۶۱۰۰	پارک و فضای تفریحی
+۱۲۶۹۷	۳۳۳۰۲	۰/۵	۰/۲	۰/۸	۴۶۰۰۰	مذهبی

منبع: اطلاعات ادارات مربوطه (۱۳۹۵) و محاسبات نویسندگان

تبیین سؤالات و فرضیات تحقیق

در پاسخ به سؤال اول تحقیق می‌توان این فرضیه را مطرح کرد که میزان مشارکت اجتماعی نوجوانان در شهر آباد کم است. برای آزمون این فرضیه از نتایج پرسشنامه نوجوانان و والدین و گویه‌های مرتبط با مشارکت استفاده می‌گردد.

نتایج تحلیل نظرسنجی در مورد مشارکت نشان می‌دهد که تمایل به مشارکت در خصوص پروژه‌های مربوط به نوجوانان با ۴۲/۱ درصد، تمایل به راه‌اندازی شورای کودکان و نوجوانان با ۳۹ درصد و نصب بنرهای آموزشی و دریافت بسته‌های آموزشی با ۲۸/۷ درصد بالاترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند، در مقابل، نوجوانان از خدمات موجود در محلات، سرزنده و جذاب بودن آن‌ها و نحوه گذران اوقات فراغت چندان رضایتی نداشته‌اند.

جدول ۴- نتایج گویه‌های مربوط به پرسشنامه نوجوانان و والدین در خصوص مشارکت

مجموع	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	گویه‌ها	
۱۰۰	۴۲/۱	۳۴	۱۲/۶	۷/۱	۴/۲	تمایل به مشارکت و ارائه نظر در خصوص پروژه‌های مربوط به نوجوان	تقریباً نوجوانان
۱۰۰	۱۰/۷	۲۴/۷	۴۸	۱۳/۳	۳/۳	توانایی نوجوانان به منظور مشارکت در پروژه‌های مربوط	
۱۰۰	۳۴	۲۸/۷	۱۹/۳	۱۳/۳	۴/۷	میزان تمایل نوجوانان به ابراز عقیده درباره آنچه از شهر می‌خواهند	
۱۰۰	۲۴/۷	۳۱/۳	۳۰	۸/۷	۵/۳	تمایل نوجوانان به راه‌اندازی سامانه نظرسنجی از نوجوانان	
۱۰۰	۳۹	۲۸/۹	۱۶/۲	۱۱/۳	۴/۶	تمایل نوجوانان به راه‌اندازی شورای کودکان و نوجوانان	
۱۰۰	۱۴/۷	۳۰/۷	۲۵/۳	۱۵/۳	۱۴	تمایل نوجوانان به برگزاری جلسات دیدار با مسئولان شهر	
۱۰۰	۷	۱۲/۸	۲۳/۲	۳۴/۹	۲۲/۱	گذران اوقات فراغت در محله	
۱۰۰	۳/۸	۱۱/۲	۱۶/۳	۲۹/۷	۳۹	سرزنده و جذاب بودن محلات شهری آباد	
۱۰۰	۳/۸	۸/۲	۱۲/۸	۳۰/۳	۴۴/۹	خدمات مناسب و کافی در محله	
۱۰۰	۰	۴	۸/۷	۸۲/۷	۴/۷	حضور در پارک	
۱۰۰	۰	۴	۱۵/۳	۴۶/۷	۳۴	حضور در کتابخانه و فضای فرهنگی	
۱۰۰	۰	۱۰/۷	۱۹/۳	۵۴/۷	۱۵/۴	حضور در مکان‌های ورزشی	
۱۰۰	۴۸	۲۸	۱۲	۷/۳	۴/۷	حس والدین از حضور نوجوانان در پارک‌ها و فضاهای تفریحی شهر آباد با خانواده	
۱۰۰	۵/۳	۸/۵	۳/۴	۳۸/۸	۴۴	حس والدین از حضور نوجوانان در پارک‌ها و فضاهای تفریحی شهر آباد به تنهایی یا با دوستان	
۱۰۰	۱۴/۷	۳۹/۳	۲۰	۲۰/۷	۵/۳	دیدگاه و تمایل والدین در خصوص انجام فعالیت‌های نوجوانان در محیط بیرون از خانه	

در نظرسنجی از والدین، نزدیک به نیمی از والدین موافق حضور نوجوانان در پارک‌ها و فضاهای تفریحی شهر آباد به همراه خانواده هستند؛ ولی در مقابل، مخالف حضور نوجوانان به تنهایی یا با دوستانشان می‌باشند.

با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای، این نتیجه حاصل می‌شود که با توجه به میانگین که عدد ۳۳/۹ را نشان می‌دهد و همچنین مقدار t و سطح معناداری آن که به

ترتیب برابر ۵۳/۹۰ و ۰/۰۰۰ است، فرضیه موردنظر تأیید شده و نشان از آن دارد که میزان مشارکت نوجوانان در فضاهای عمومی آباد کم است.

جدول ۵- نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

سطح اطمینان ۹۵٪		مقادیر آزمون تی				عنصر مشارکت
دامنه بالا	دامنه پایین	اختلاف میانگین	سطح معنادار	مقدار Df	مقدار t	
۳۵/۱۴۹	۳۲/۶۶۳	۳۳/۹۰۶	۰۰۰	۱۴۹	۵۳/۹۰۵	

منبع: محاسبات نگارندگان با نرم‌افزار SPSS

در پاسخ به سؤال دوم تحقیق می‌توان این فرضیه را مطرح کرد که به نظر می‌رسد با توجه به شاخصه‌های شهر دوستدار کودک با افزایش مشارکت نوجوانان، افزایش حس امنیت و کاهش بزهکاری را در پی خواهد داشت. برای تبیین این فرضیه دو متغیر مستقل (امنیت) و متغیر وابسته (مشارکت) را در نظر گرفته و گویه‌های مرتبط با امنیت را در قالب متغیر مستقل تجمیع کرده و گویه‌های مرتبط با مشارکت را نیز یکی کرده و با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون، ارتباط این دو متغیر بررسی می‌شود. نتیجه آزمون نشان می‌دهد که همبستگی این دو متغیر در حد ۰/۶۶۷ بوده و نشان از آن دارد که افزایش مشارکت با احساس امنیت بیشتر و کاهش بزه اجتماعی در شهر آباد همراه است.

با توجه به جدول ۷ و این که Sig برابر ۰/۰۱۳ گردیده و از ۰/۰۵ کمتر می‌باشد از این رو فرض صفر رد می‌گردد و ایجاد محیط شهری با مشارکت نوجوانان در شهر آباد می‌تواند در افزایش حس امنیت و کاهش بزه در فضاهای عمومی مؤثر باشد.

جدول ۶- درصد فراوانی گویه‌های مربوط به متغیرهای امنیت و مشارکت در نظرسنجی

متغیر	گویه‌ها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
امنیت	نصب بنرهای آموزشی و دریافت بسته‌های آموزشی در جهت افزایش آگاهی	۶/۷	۱۳/۳	۲۸/۷	۲۲/۷	۲۸/۷
	نصب دوربین‌های مداربسته در فضاهای تفریحی	۶/۲	۸/۶	۱۱/۳	۳۳/۵	۴۰/۴
	رضایت از فضای سبز در محله	۳۲	۲۶/۷	۲۶/۷	۸/۷	۶
	رضایت از گذراندن اوقات فراغت در محله	۲۲	۲۳/۳	۲۳/۳	۲۰	۱۱/۳
	سرزنده و جذاب بودن محلات آباده	۱۴/۷	۱۸	۳۴	۱۹/۳	۱۴
	خدمات مناسب و کافی در محله	۱۰	۳۶/۷	۳۱/۳	۱۷/۳	۴/۷
مشارکت	حضور در پارک	۴/۷	۸۲/۷	۸/۷	۴	۰
	حضور در کتابخانه و فضای فرهنگی	۳۴	۴۶/۷	۱۵/۳	۴	۰
	حضور در مکان‌های ورزشی	۱۵/۴	۵۴/۷	۱۹/۳	۱۰/۷	۰
	تمایل به مشارکت و ارائه نظر در خصوص پروژه‌های مربوط به نوجوانان	۴/۲	۷/۱	۱۲/۶	۳۴	۴۲/۱
	توانایی نوجوانان به منظور مشارکت در پروژه‌های مربوط	۳/۳	۱۳/۳	۴۸	۲۴/۷	۱۰/۷
	میزان تمایل نوجوانان به ابراز عقیده درباره آنچه از شهر می‌خواهند	۴/۷	۱۳/۳	۱۹/۳	۲۸/۷	۳۴
	تمایل نوجوانان به راه‌اندازی سامانه نظرسنجی از نوجوانان	۵/۳	۸/۷	۳۰	۳۱/۳	۲۴/۷
	تمایل نوجوانان به راه‌اندازی شورای کودکان و نوجوانان	۴/۶	۱۱/۳	۱۶/۲	۲۸/۹	۳۹
	تمایل نوجوانان به برگزاری جلسات دیدار با مسئولان شهر	۱۴	۱۵/۳	۲۵/۳	۳۰/۷	۱۴/۷

جدول ۷- نتیجه آزمون همبستگی پیرسون

گویه‌های تحقیق	ضریب پیرسون	سطح معنی‌داری	تعداد پرسشنامه پرشده
امنیت مشارکت	*۰/۶۷۶	۰/۱۳	۱۴۸

منبع: محاسبات نگارندگان با نرم‌افزار SPSS

مدل سوات

با توجه به داده‌های استخراج‌شده از پرسشنامه‌ها، نظرات والدین و کارشناسان، عوامل داخلی (نقاط قوت و ضعف) هریک ۲۱ مورد و عوامل خارجی (۱۲ مورد فرصت و ۱۶ مورد تهدید) در محدوده تحقیق مشخص گردید. جهت وزن دهی و

تشخیص میزان تأثیرگذاری هر یک از عوامل با توجه به نظر کارشناسان حوزه شهری آباد به هر یک از معیارها از صفر تا یک ضریب خاصی داده شده که مجموع این ضرایب برابر یک می‌شود و سپس برای مشخص کردن میزان اثربخشی راهبردهای کنونی و نشان دادن واکنش نسبت به عوامل، نمراتی داده شده که نمره ۱ و ۲ نشان‌دهنده ضعف اساسی و ضعف عادی و نمره ۳ و ۴ نشان‌دهنده قوت عادی و قوت بسیار بالا می‌باشد، سپس برای تعیین نمره نهایی، ضریب هر عامل در نمره آن ضرب می‌گردد (نمره‌ی نهایی نباید بیشتر از ۴ و کمتر از ۱ باشد). در مورد وزن دهی به عوامل خارجی نیز شبیه عوامل داخلی رفتار می‌شود (شهری زاده و مؤیدفر، ۱۳۹۵: ۱۵۳).

جدول ۸- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (نقاط ضعف و قوت)

نمره نهایی	رتبه	وزن	نقاط ضعف
۰/۰۳	۱	۰/۰۳	مزاحمت در اماکن عمومی شهر و تهدید خطر
۰/۰۳	۱	۰/۰۳	ضعف نظارت رسمی و غیررسمی
۰/۰۴	۱	۰/۰۴	توجه نکردن به کودکان و نوجوانان آباد در امر برنامه‌ریزی برای شهر
۰/۰۵	۱	۰/۰۵	دسترسی نامناسب به فضاهای عمومی شهری
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	عدم حضور نیروی انتظامی در پارک‌ها
۰/۰۴	۱	۰/۰۴	تماس با افراد پرخطر در فضاهای عمومی
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	ضعف و پراکندگی نامناسب مبلمان شهری
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	عدم امکان دسترسی مناسب معلولان
۰/۰۳	۱	۰/۰۳	نزدیکی پارک‌های شهری به جاده و خیابان کمربندی و ورود غریبه‌ها به پارک‌ها
۰/۰۵	۱	۰/۰۵	عدم روشنایی کافی معابر و فضاهای شهری
۰/۰۲	۱	۰/۰۲	کمبود خدمات و نامناسب بودن تجهیزات
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	استفاده غلط و نادرست مردم از فضاهای تفریحی
۰/۰۴	۱	۰/۰۴	ازدیاد تخلفات اجتماعی در فضاهای تفریحی
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	عدم وجود بازی‌های مهیج برای نوجوانان
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	هزینه بالای برخی خدمات ارائه شده
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	وجود سگ‌های ولگرد در خیابان‌ها
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	عدم وجود پارکینگ اختصاصی در پارک‌ها
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	ترافیک سنگین مسیرهای دسترسی به پارک‌ها

۰/۰۲	۲	۰/۰۱	کف سازی نامناسب در پارک‌ها و استقرار زمین‌های بازی در معرض عوامل جوی از قبیل باران و آفتاب
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	عدم وجود پوشش گیاهی مناسب در اطراف زمین‌های بازی
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	استفاده از مواد دخانی توسط بعضی از شهروندان
نمره نهایی	رتبه	وزن	نقاط قوت
۰/۰۸	۴	۰/۰۲	وجود محیط سالم بهداشتی و سیستم مناسب جمع‌آوری زباله‌ها
۰/۰۸	۴	۰/۰۲	مسیرهای کوتاه دسترسی و عدم وجود ترافیک
۰/۱۲	۴	۰/۰۳	احداث پارک‌های موضوعی مانند پارک بانوان و پارک ترافیک
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	وجود زمین‌های بایر برای احداث فضاهای تفریحی، فرهنگی و ورزشی
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	فراوانی افراد جوان و تحصیل کرده در شهر
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	وجود صنایع دستی باارزش جهانی جهت آموزش و گذران اوقات فراغت
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	افزایش آگاهی اجتماعی در زمینه کودکان و نوجوانان
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	وجود پژوهشکده دانش آموزی برای استفاده نوجوانان
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	وجود مرکز رشد و فن‌آوری
۰/۱۲	۴	۰/۰۳	کم بودن آلودگی هوا
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	وجود پیست مناسب دوچرخه‌سواری و فضاهای ورزشی مخصوص دختران
۰/۲	۴	۰/۰۵	افزایش کمی فضای سبز
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	فعال بودن پایگاه‌های مساجد برای جذب و آموزش نوجوانان
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	وجود پیست موتورسواری، میدان اسب‌دوانی و سالن‌های ورزشی برای پسران
۰/۲	۴	۰/۰۵	تمایل مدیران و مسئولین به مشارکت نوجوانان
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	واگذاری فعالیت‌های هنری و فرهنگی به بخش خصوصی و ارتقاء کمی و کیفی این فعالیت‌ها
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	اجرای برنامه‌های فرهنگی توسط نوجوانان در مراسم‌ها و بزرگداشت‌ها
۰/۲	۴	۰/۰۵	تمایل نوجوانان در مشارکت پروژه‌ها
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	تمایل نوجوانان و والدین آن‌ها به ایجاد پایگاه اطلاعاتی نوجوانان
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	نصب بنر و دریافت بسته‌های آموزشی در جهت افزایش آگاهی و کاهش بزهکاری
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	موافقت نوجوانان، والدین و مسئولین نسبت به نصب دوربین‌های مداربسته در فضاهای تفریحی
۲/۴۶	۱۰۰	۱	مجموع

جدول ۹- ماتریس ارزیابی نقاط خارجی (تهدیدات و فرصت‌ها)

نمره نهایی	رتبه	وزن	تهدیدات
۰/۰۵	۱	۰/۰۵	مسائل و تهدیدهای ناشی از نگرش‌ها و تجربیات والدین از مخاطرات فضاهای عمومی
۰/۰۸	۲	۰/۰۴	عدم آشنایی با شهر دوستدار کودک در جهت ارتقاء مشارکت نوجوانان
۰/۰۴	۱	۰/۰۴	فقدان برنامه‌ریزی هدفمند برای جلب مشارکت مردمی
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	عدم ارائه تبلیغات مناسب به‌منظور معرفی پتانسیل‌های مناسب در جهت احداث شهر دوستدار کودک
۰/۰۸	۲	۰/۰۴	کمبود مراکز آموزشی برای ارتقاء فرهنگ شهر دوستدار کودک
۰/۰۷	۱	۰/۰۷	عدم وجود امنیت لازم جهت ارتقاء مشارکت نوجوانان
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی باوجود الگوهای غربی و شبکه‌های اجتماعی
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	عدم تخصیص اعتبار برای شناسایی شهر دوستدار کودک
۰/۱	۲	۰/۰۵	باور نداشتن کودکان و نوجوانان به‌عنوان نسل آینده کشور
۰/۰۷	۱	۰/۰۷	ضعف زیرساخت‌ها و اصلاحات زیربنایی
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	ریسک بالای سرمایه‌گذاری‌های بزرگ
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	تغییر سبک زندگی به دلیل استفاده از فضاهای مجازی
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	عدم تمایل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به دلیل بازده کم اقتصادی آن در کوتاه‌مدت
۰/۰۶	۱	۰/۰۶	نبود برنامه‌های مناسب برای جلب سرزندگی در مردم
۰/۰۲	۲	۰/۰۱	عدم کشش شهر برای جذب سرمایه‌گذاری
۰/۰۷	۱	۰/۰۷	کمبود فضاهای تفریحی
نمره نهایی	رتبه	وزن	فرصت‌ها
۰/۱۲	۴	۰/۰۳	افزایش توجه دولت به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری جهت ارتقاء مشارکت نوجوانان در شهر دوستدار کودک
۰/۰۸	۴	۰/۰۲	امکان برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها در شهر آباد و شهرهای هم‌جوار برای جذب توجه مردم به شهر دوستدار کودک
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	مبادلات فرهنگی با شهرهای اطراف بر اساس فرهنگ شهر دوستدار کودک
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	ایجاد فرصت مناسب برای مردم جهت درک و حفاظت ارزش‌های نسل جدید
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	افزایش امکانات و خدمات در مناطق تفریحی کشور
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	وجود نیروهای متخصص برای معرفی پتانسیل مشارکت نوجوانان
۰/۱۲	۴	۰/۰۳	ایجاد امکانات جدید فرهنگی و ورزشی
۰/۰۳	۳	۰/۰۱	امکان ایجاد فضای رقابتی با مشارکت نوجوانان در شهرهای دیگر کشور به‌منظور ایجاد شهر دوستدار کودک
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	استفاده از الگوهای جهانی در راستای ارتقاء مشارکت نوجوانان
۰/۱۲	۴	۰/۰۳	مشارکت اجتماعی سازمان‌ها و نهادهای دولتی در راستای ارتقاء مشارکت نوجوانان
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ایجاد مراکز تفریحی مناسب
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	استفاده از الگوهای مناسب آموزش فرهنگ حضور در فضاهای عمومی
۲/۴۶	۱۰۰	۱	مجموع

امتیازات جداول ۸ و ۹ نشانگر آن است که امتیازات نقاط قوت (۱/۸۱) بیشتر از ضعف (۰/۶۵) و همچنین فرصت‌ها (۱/۰۶) بیشتر از تهدیدات (۰/۹۸) است ولی این ارجحیت چندان برای این شهر موقعیت مناسبی را ایجاد نمی‌کند. با انتقال امتیازات نهایی کسب‌شده از عوامل داخلی و خارجی، با توجه به شکل ۴، مشاهده می‌گردد که امتیازات در ربع سوم محور مختصات واقع شده که نشان‌دهنده موقعیت اقتضایی است. این موقعیت در نتیجه اینکه هم عوامل داخلی و هم خارجی از امتیاز ۲,۵ کمتر بوده‌اند، روی نمودار ایجاد شده است که بیانگر استراتژی‌های WT یا تدافعی می‌باشد. هدف در اجرای استراتژی‌های WT کم کردن نقاط ضعف داخلی و پرهیز از تهدیدات ناشی از محیط خارجی است. در چنین موقعیتی وضعیت تقریباً نامناسب بوده و باید سعی نمود که با اقداماتی از چنین وضعیتی پرهیز نمود.

شکل ۳- ماتریس داخلی- خارجی ناشی از مدل سوات در شهر آباد

با توجه به نتایج جدول سوات، چارچوب نظری و آزمون‌های همبستگی صورت گرفته و موقعیت استراتژیک خاص شهر آباد در این زمینه، می‌توان راهبردهای تدافعی را جهت خلق فضای شهری دوستدار کودک در جهت افزایش مشارکت در شهر آباد در قالب جدول ۱۰ پیشنهاد نمود.

جدول ۱۰- راهبردهای شهر دوستدار کودک در راستای ارتقاء مشارکت نوجوانان آباد

معیار	اهداف اصلی	اهداف فرعی	راهبرد
ایمنی و امنیت	دسترسی و هدایت کودکان به فضاهای عمومی	فضاهای نظارت‌پذیر و قابل رؤیت	افزایش حس امنیت
فعالیت و تحرک	تأمین نیازهای اجتماعی و حرکتی نوجوانان	- ایجاد فضاهای آموزشی - تفریحی در داخل محلات - برانگیختن حس کاوشگری	- ارتقا کیفیت کالبدی محلات و بهبود دسترسی - استفاده از عناصر طبیعی در فضاها
مشارکت	پایه‌ریزی زیرساخت‌های آموزشی و پرورشی نسل آینده	افزایش بودجه‌های سازمانی برای مشارکت و ایجاد ساختار مناسب	- تسهیل مشارکت نوجوانان - راهبردهای سازمانی در حوزه فرهنگی، اجتماعی، زیست‌محیطی و مدیریت شهری - توانمندسازی نوجوانان و خانواده‌ها در حیطه متداخل شهرداری و سایر نهادها

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

امروزه سازمان‌های مرتبط با موضوع «شهر دوستدار کودک» چه در سطح جهانی و چه در داخل ایران، رویکردهای نوین و فعالیت‌های مرتبط با بهبود شرایط و وضعیت شهرها در راستای تحقق اهداف شهر دوستدار کودک داشته‌اند، اما این برنامه‌ها در ایران تنها به‌عنوان یک محرک جهت گسترش ایده «شهر دوستدار کودک» بوده است و نتوانسته در سطح شهرها به‌صورت عملیاتی پیاده گردد. این در حالی است که یک فضای شهری باید برای همه افراد و با هر سطح درآمد و با هر محدودیت فیزیکی، صرف‌نظر از این‌که در آن نواحی ساکن‌اند یا نه قابل‌دسترس (اجتماعی - فیزیکی) بوده و آن فضا باید بتواند با خصیصه‌های موجود در خود، امکان حضور مساوی تمامی ساکنین و استفاده‌کنندگان شهری را متناسب با نیازهای اجتماعی‌شان فراهم آورد. به‌عنوان نمونه برای تأمین دسترسی نباید تنها شرایط ایدئال نوجوانان در نظر گرفته شود، بلکه نیازهای معلولان و افراد مسنی را که لوازمی همچون عصا استفاده می‌کنند،

یا مادرانی که همراه با کالسکه کودکان یا ساک‌های بزرگ کودک در فضا حضور پیدا می‌کنند و یا کودکانی که تمایل دارند به فعالیت‌های ساده نظیر دوچرخه‌سواری در این فضاهای اجتماعی عمومی شهری بپردازند نیز در نظر گرفته شوند. از این رو می‌توان گفت با بهبود کیفیت فضاهای عمومی شهرهای ایران از جمله شهر آباد، گام‌های نخستین به سوی «شهر دوستدار کودک» برداشته می‌شود. نتایج مطالعه در آباد نشان می‌دهد که نوجوانان دارای مجموعه‌ای از خواسته‌ها از عناصر کالبدی و کارکردی فضاهای عمومی هستند تا بتوانند با مشارکت فعالانه، از این فضاها به نحو احسن و مطلوب بهره ببرند. ولی از نظر وضعیت کالبدی، در اغلب کاربری‌های بااهمیت برای مشارکت نوجوانان در شهر آباد، کمبود زیادی در سرانه‌ها مشاهده می‌شود که بیشترین کمبود مربوط به کاربری ورزشی بوده و کاربری‌های پارک و فضاهای تفریحی و فرهنگی در رتبه‌های بعدی از نظر کمبود قرار دارند. این در حالی است که این کاربری‌ها، مهم‌ترین فضاهای جاذب برای تحرک نوجوانان را در خود جای داده و با ارتقا سطح آن‌ها می‌توان به محیط‌های مطلوب‌تری برای آن‌ها دست یافت.

از بررسی داده‌های پرسشنامه‌ها و از طریق آزمون‌های آماری این نتیجه حاصل می‌شود که با وجود کمبود کاربری‌ها، مشارکت نوجوانان در شهر آباد کم است. در مقابل هم والدین و هم کارشناسان این شهر معتقدند که ایجاد فضاهای عمومی مناسب با بهره‌گیری از مشارکت نوجوانان در شهر آباد می‌تواند در افزایش حس امنیت و کاهش بزه در این فضاها مؤثر باشد که ضرایب همبستگی بالا، مبین این امر است. با توجه به نتایج به دست آمده از مدل سوات و با تأکید بر راهبردهای مشخص شده، در مورد معیارهای شهر دوستدار کودک و مشارکت در شهر آباد، می‌توان راهکارهای مناسب و اجرایی‌تری را جهت خلق فضای شهری دوستدار کودک و ارتقاء مشارکت نوجوانان در این شهر پیشنهاد نمود:

جدول ۱۱- راهکارهای اجرایی شهر دوستدار کودک در راستای مشارکت در شهر آباد

راهکار	راهبرد
<p>- مشارکت و تصمیم‌گیری کودکان در مورد شهرشان</p> <p>- استفاده از علائم راهنما برای جهت‌یابی کودکان در محله</p> <p>- استفاده از میلمان در مقیاس کودک</p> <p>- استفاده از رنگ‌های شاد در فضاهای شهری</p> <p>- برگزاری جلسات نظرسنجی از نوجوانان و ایجاد سامانه نظرسنجی برای بیان دیدگاه آنان</p> <p>- برگزاری برنامه‌های ملاقات با شهردار و تعیین راهی ارتباطی روی سایت شهرداری برای ارتباط متقابل و مستقیم شهردار و نوجوانان</p> <p>- ایجاد فضاهایی برای خاطره‌نویسی، ساخت مجسمه‌ها، کشیدن نقاشی و مشارکت دادن کودکان و نوجوانان در رویدادهای اجتماعی، فرهنگی و مذهبی</p>	<p>تسهیل مشارکت نوجوانان</p>
<p>- تعیین و تعریف مرکز محله به‌دوراز از راه‌های سواره</p> <p>- ایجاد پیاده راه در محله</p> <p>- ایجاد فضاهای مخصوص دوچرخه‌سواری</p> <p>- بالا بردن کیفیت فضاهای عمومی با توجه به فرهنگ و هویت شهر به‌منظور ارتقاء و تحریک سطح فعالیت‌ها و رفتارهای مطلوب برای کودکان</p> <p>- افزایش آگاهی کودکان و نوجوانان از خطرات معابر و کوچه‌ها و آموزش مقابله با خطرات آنها</p> <p>- افزایش سطح استفاده نوجوانان جهت گذران اوقات فراغت با برگزاری نمایشگاه سیار و مراکز تفریحی در پارک‌ها، مدارس، کتابخانه‌ها و مساجد با همکاری سازمان‌های مربوطه به‌منظور کاهش مراجعه نوجوانان به سایر محلات</p> <p>- استفاده از نظرات و دیدگاه‌های نوجوانان در زیباسازی محله سکونت ایشان از طریق مسابقات و نظرسنجی</p> <p>- شناسایی فضاهای منخرویه و رهاشده در هر محله و اختصاص کاربری و خدمات موردنیاز محله در صورت مناسب بودن موقعیت مکانی</p> <p>- افزایش سطح دسترسی نوجوانان به اماکن تفریحی و فضای سبز از طریق تبدیل و تغییر فضاهای پلاستفاده، متروکه و کاربری‌های ناسازگار</p> <p>- تقویت نقش مدارس محلات، واگذاری وظایف پشتیبانی از اوقات فراغت کودکان و نوجوانان در زمان تعطیلی مدارس (عصرها و فصل تابستان) مانند امکان استفاده از حیاط و سالن ورزشی مدارس</p> <p>- توجه به استانداردهای رایج در طراحی فضاها و میلمان شهری برای معلولان</p> <p>- نظارت قانونی شهرداری بر ورودی ساختمان‌های مهم فاقد رمپ و تجهیز آنها به رمپ و دستگیره ممتد و پله‌های مناسب برای نابینایان</p> <p>- در نظر گرفتن کارت‌های تخفیف ویژه معلولین در استفاده از کتابخانه، استخر، فضاهای ورزشی، سینما و ...</p>	<p>ارتقا کیفیت کالبدی محلات و بهبود دسترسی</p>
<p>- با توجه به کمبود فضای سبز و بازی در شهر یزد و وجود زمین‌های بایر بسیار:</p> <p>۱. بالا بردن سرانه فضای سبز شهری</p> <p>۲. طراحی پارک‌های موضوعی</p>	<p>استفاده از عناصر طبیعی در فضاها</p>

<p>۳. ایجاد باغ بازی ۴. استفاده از عنصر طبیعی مانند شن، آب و حیوانات در طراحی فضاها</p>	
<p>- هم‌جواری فضاهای مختص کودکان با نواحی مسکونی - ایجاد فضای نشستن در نزدیکی فضاهای باز محلی - رعایت ملاحظات ایمنی - نصب دوربین‌های مداربسته جهت کنترل ایمنی فضاهای عمومی شهر همراه با هشدارهای نمادین جهت کنترل بودن فضا از طریق نظارت مصنوعی - ایجاد باجه‌های پلیس در پارک‌ها و جلوگیری از پاتوق ارادل‌وواباش - روشنایی مکان‌های تاریک و پرخطر و تعویض به‌موقع چراغ‌های فضاهای عمومی شهری، تعبیه روشنایی مناسب در محیط‌هایی که نوجوانان برای فعالیت حضور می‌یابند به سبب ایجاد امنیت در محیط - ایجاد گشت‌های شبانه موتوری در پارک‌ها برای افزایش میزان امنیت در این‌گونه فضاهای عمومی - ایجاد روشنایی مؤثر، چراغ‌های هشداردهنده، دوربین‌های کنترل از راه دور، بلندگو و تابلوهای هدایت‌کننده بخصوص در نقاط کور، برای کنترل هر چه بیشتر کانون‌های ارتکاب جرم در پارک‌ها</p>	<p>افزایش حس امنیت</p>
<p>- فعالیت بیشتر شهرداری آواده و سازمان‌های ذی‌ربط در جهت برگزاری نمایشگاه‌های سیار و مراکز تفریحی در پارک‌های محله‌ای پیشنهادی، مدارس و مساجد - راه‌اندازی و تقویت واحدهای مددکاری اجتماعی و راه‌اندازی خطوط مشاوره تلفنی در مراکز بهداشت یا آموزش و پرورش به‌صورت رایگان برای حمایت از خانواده‌های کم‌بضاعت - جمع‌آوری و ساماندهی سگ‌های ولگرد به دلیل خطر حمله به شهروندان و گازگرفتگی، آلودگی محیط‌زیست و سلب آسایش مردم با همکاری شهرداری و اداره محیط‌زیست - طرح اجرای ممنوعیت استعمال دخانیات مخصوصاً کشیدن قلیان با توجه به ممنوعیت قانونی آن توسط هیئت‌وزیران در مکان‌های عمومی - شکل‌گیری نهاد محلی حمایت از کودکان و نوجوانان در بدنه سازمان شهرداری با عنوان پیشنهادی واحد امور کودکان و نوجوانان شهرداری»</p>	<p>راهبردهای سازمانی در حوزه فرهنگی، اجتماعی، زیست‌محیطی و مدیریت شهری</p>
<p>- آموزش مدیریت ریسک در قالب تهیه ابزارهای اطلاع‌رسانی برای کودکان و والدین از لیست بازی‌ها و رفتارهای پرخطر شایع در بین نوجوانان و پیامدهای منفی آن، در قالب ابزارهایی (مانند کتابچه‌های آموزشی، فیلم، تئاتر، پویانمایی) و توزیع آن از طریق مدارس و نهادهای تابعه شهرداری - برگزاری کلاس‌های آموزشی برای دانش‌آموزان و اولیاء در زمینه بهداشت روان و آموزش جنسی - تقویت همکاری و تبادل تجربیات و اطلاعات نیروی انتظامی و شهرداری برای دستیابی به برنامه‌ها و راهکارهای مشترک، با استفاده از رویکرد پیشگیری از جرم، با کمک مشارکت و نظارت مردمی</p>	<p>توانمندسازی نوجوانان و خانواده‌ها در حیطه متداخل شهرداری و سایر نهادها</p>

منابع

1- Ahmadi, H. (2000). People's Participation in Reconstruction of Earthquake-prone Cities, Doctor of Urban Planning, Supervisor Dr.

- Manouchehr Tabibian, University of Tehran, Faculty of Fine Arts, Department of Urban Planning.
- 2- Al Arasi, H.A. (2013). A Study on children's Perception of Their Local Living Environment, MSc Thesis, Faculty of Geo-Information and Earth Observation, University of Twente, Enschede.
  - 3- Baharvand, Sh. (2014). Investigating and Reviewing the Concept of Child-Friendly City from Child Participation to Design Standards, by Providing Executive and Strategic Solutions, Journal of Urban Management, No. 34, pp. 322-297.
  - 4- Bakhshidehzad, S. (2009). Adaptation of Urban Space for Child Presence, MSc Thesis, Supervisor Dr. Hassan Ahmadi, Ferdowsi University of Mashhad, Department of Urban Planning.
  - 5- Carmona, M., de Magalhães, C., & Hammond, L. (2008). Public Space: The management dimension, Routledge, First published, London, 232 pages.
  - 6- Carroll, P., Witten, K., Kearns, R., & Donovan, Ph. (2015). Kids in the City: Children's Use and Experiences of Urban Neighbourhoods in Auckland, New Zealand, Journal of Urban Design, 20(4), 417-436.
  - 7- Christensen, P., & O'Brien, M. (2003). Children in the City: Home, Neighborhood and Community, RoutledgeFalmer, First published, London, 229 pages.
  - 8- Dehghan Mehrjerdi, E. (2016). Child and Adolescent Friendly City with Safety Approach, Case Study: Andisheh City, MSc Thesis, Supervisor Dr. Hossein Kalantari Khalilabad, Islamic Azad University, Yazd Branch, Department of Urban Planning.
  - 9- Dryskel, D. (2008). Creating Better Cities with Children and Adolescents, Translated by Navid Saedi Razvani and Mehrnoush Tavakoli, Dibaye Publishing, First Edition, Tehran.
  - 10- Dryskel, D. (2007). creating better cities with children and adolescents, translation to fari. 19. Eischens, A.d, personality research.
  - 11- Esmaeilzadeh Kouaki, A., Mirshekari, M. A., & Amiri Nejad, M. (2014). Evaluation of Child-Friendly City Indicators from the Viewpoint of Islamic Architecture and Urban Development in the Modern Age, National Conference on Architecture and Urban Development and Sustainable Development with Focus on Native Architecture to Sustainable City, Mashhad, Khavaran Institute of Higher Education.
  - 12- Frank, K. (2006). The Potential of Youth Participation in Planning. Journal of Planning Literature, vol. 20, No.4, pp. 351-371.
  - 13- Golestani, N., Kamali, M., & Roshan, M. (2015). Investigating the Status and Role of Child Participation in Designing and Planning Cities with Emphasis on Child Psychology, Urban Management Journal, 14(44), 253.

- 14- Habibi, M., & Behnamifar, F. (2015). Surveying the Response of Urban Spaces to the Needs of Adolescents Case Study: Azadi Street of Karaj, Two Quarterly of Art University, No. 17, 139.
- 15- Imani, B., Yarmohammadi, K., & Yarmohammadi, K. (2016). A Child-Friendly City Survey from the Perspective of Children (Case Study: District 1 of Ardabil City), *Journal of Geography and Environmental Studies*, 6(21), 21-6.
- 16- Kamel Nia, H., & Haqhir, S. (2009). Green Space Design Patterns in a Child-Friendly City, (Case Study: Child-Friendly City of Bam), *Bagh-Nazar Scientific and Research Quarterly*, No. 12, 77-88.
- 17- Kiani, A., & Esmaeilzadeh Kuaki, A. (2012). Analysis and Planning of a Child-Friendly City from the Perspective of Children (Case Study: Quchan), *Bagh-Nazar Scientific and Research Quarterly*, 9(20), 62-51.
- 18- Krishnamurthy, S., Steenhuis, C., Reijnders, D., & Stav, T. (2018). Child-Friendly Urban Design: Observations on public space, Research funded by the Bernard van Leer Foundation. www.bernardvanleer.org. A catalogue record is available from the Eindhoven University of Technology Library.
- 19- Lalehpour, M. (2007). Urban Governance and Urban Management in Developing Countries, *Journal of Urban Planning Studies*, No. 19, p. 20.
- 20- Malone, K. (2006). Building a child friendly community, children, research workshops, pilot study report, city of greater Bendigo.
- 21- Mansour, M. (2002). Genetic Psychology (Psychological Transformation from Birth to Aging), Samt Publications, Third Edition, Tehran.
- 22- Moghaddam, Sh., & Fani, Z. (1979). The Impact of Inner City Travel on Creating a Child-Friendly Environment (Case Study: Zanzan City), *Human Geography Research*, 50(2), 408-395.
- 23- Nab Consulting Engineers, (2016). Abadeh Detailed Plan, Fars Province Management and Planning Organization.
- 24- Newell, p. (2003). Towards a European child friendly cities initiative, unpublished conceptual paper developed for workshop at the unicef innocent research center, PP. 7-8.
- 25- Percy-Smith, B., & Nigel, T. (2010). *A Handbook of Children and Young People's Participation Perspectives from Theory and Practice*, Routledge, First published, London.
- 26- Riggio, E. (2002). Child friendly citis: good governance in the best intersts of the child. *environment & urbanization*, vol. 12, No. 2, pp. 201-205.
- 27- Saeed Abadi, M.R. (2012). Violence, *Payam UNESCO Journal*, 40(407), 35.
- 28- Shaftoe, H. (2008). *Convivial Urban Spaces: Creating Effective Public Places*, Sterling: VA, First published, London, 260 pages.

- 29- Shahrizadeh, S., & Moayedfar, S. (2016). Strategic Planning of a Child-Friendly City with Emphasis on Children's Creativity, *Journal of Urban Research and Planning*, No. 28, 170-149.
- 30- Shokoui, H. (2015). *New Thoughts in the Philosophy of Geography: Environmental Philosophies and Geographical Schools (Volume II)*, Institute of Geography and Cartography of Gitashenasi, print 11, Tehran.
- 31- Skivenes, M., & Strandbu, A. (2006). A child perspective and children's participation, *Journal of Children Youth and Environment*, 2(16), 10-27.
- 32- Wilks, J. (2005). *Child-friendly cities: a place for active citizenship in geographical and environmental education*, *International Research in Geographical and Environmental Education*, Publisher: Taylor & Francis (Routledge).

Child-friendly city planning to increase the partnership of the youth in urban public spaces: A case study of the city of Abadeh

Saeedeh Moayedfar*, PhD of Geography and Urban Planning, Assistant Professor of Geography Department, Human Sciences Faculty, Meybod University, Meybod, Iran

Foroogh Safaei, MA of Urbanism-Urban Planning, Islamic Azad University, Yazd Branch, Art and Architecture Faculty, Iran

---

Received: 18-06-2019

Accepted: 24-10-2019

Abstract

Nowadays, spaces of cities have been shaped based on the principles of adult usage; that is, urban spaces mostly lack the quality for children usage or the characteristics of a child loving city. Considering the sensitivity of the teenage class, it is necessary to use the participation of adolescents in improving the quality of urban spaces for the presence of children. The main question raised in this study is what factors affect the participation of teenagers in the public spaces of the city of Abadeh. The survey is based on a statistical population consisting of all the teenagers aged 12 to 18 in that city. As many as 150 subjects were selected through systematic random sampling according to the Cochran formula. The research data were collected from expert opinions and a questionnaire. The research methodology was descriptive-analytical based on library studies, documents and field studies. The research is applied in terms of purpose. The results of the data analysis by the SWOT technique and the SPSS statistical software showed that the rate of the social participation of teenagers in public spaces is low. Also, the results of Pearson's correlation coefficient showed that creating urban special facilities in Abadeh can be effective in increasing the sense of safety in public spaces, and paying attention to child-loving city approaches is effective in decreasing social crimes among teenagers. To promote the participation in public spaces of Abadeh, suggestions are made for such measures as improving means of access and their security as well as increasing sport places and enhancing services and facilities.

Keywords: Child-friendly city, Participation, Teenagers, Urban public spaces, Abadeh.

---

* Corresponding Author Email: moayedfar@meybod.ac.ir